

Rättningsmall

Patientfall 1

1.

Vilka fingrar är lämpligast att ta kapillärprov i?	Pekfinger och långfinger	Långfinger och ringfinger X	Ringfinger och lillfinger
Var på fingret bör sticket göras?	Längst upp på fingertoppen	Mitt på fingertoppen	På sidorna av fingertoppen X
Om det är svårt att få blod vad kan du göra för att få blodsvär?	Massera fingret	Värma fingret i varmt vatten/ värmedyna X	Låta armen hänga ner en stund
Vad bör man göra för att minska risken för felaktigt värde vid kapillärt Hb?	Ta 2 prover X	Undvika att desinficera fingret	Pressa hårt så att blod kommer fram
Hur länge bör Yrsa sitta ned före provtagning för att undvika felaktigt värde?	Det behövs inte	Minst 5 minuter	Ca 15 minuter X
Behöver Yrsa göra några förberedelser inför provtagningen?	Nej för kapillärt Hb behövs inga förberedelser X	Ja, ej äta eller röka efter kl 22 (ca 10 timmar)	Ja, ej röka eller snusa efter kl 22 (ca 10 timmar)

(Boman & Wikström 2019; Kuusinen, 2021)

2.

- Matstrupe, esofagus (0,5p) - Magsäck, ventrikel (0,5p) - Övre delen av tolvfingertarm, duodenum, (0,5p)	(Kumlien & Rystedt, 2022)
---	---------------------------

3.

- Yrsa kan dricka klara drycker fram till 2 timmar innan undersökningen (0,5p) - Yrsa ska inte röka eller snusa senare än 6 timmar innan gastroskopin (0,5p) - Yrsa bör inte köra bil eller cykla efter undersökningen (0,5p) - Ev läkemedel kan tas senast 2 timmar innan undersökningen (0,5p)	(Bengtsson, 2020)
---	-------------------

4.

- Ligga på vänster sida (0,5p) - Får en PVK (0,5p) - Får läkemedel för att minska salivsekretion/gasbildning i magsäck (0,5p) - Halsen kan kännas svullen när bedövningen verkar (0,5p) - Får ev lugnande läkemedel (0,5p) - Ett flexibelt endoskop används som förs in via munnen ner till magsäcken (0,5p) - Ej äta/ dricka ca 1 timme efter undersökningen (pga bedövningen i svalget) (0,5p) - Ett snabbureatest tas, CLO-test (0,5p) - Bör kissa innan undersökningen (0,5p)	(Bengtsson, 2020)
---	-------------------

5.

Vilken lag reglerar handhavandet av vävnadsprov?	- Lag (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m, Biobankslagen (1p)
Vilken dokumentation behöver du göra efter att du givit information om vävnadsprov?	- Om Yrsa samtyckt till att provet sparats eller ej (1p) - Endast dokumenterat att information givits (0,5p) (SFS 2002:297)

6.

- <i>Helicobacter pylori</i> (1p) - <i>Helicobacter</i> (0,5p)	(Kumlien & Rystedt, 2022)
---	---------------------------

7

Vilken effekt har Omeprazol? (protonpumpshämmare)? (0,5p)	- hämmar syrasekretionen i ventrikeln(0,5p) - hämmar specifikt syrapumpen i parietalcellen (0,5p)
Vilka är de vanliga biverkningarna? Ange 3, förutom illamående och kräkningar. (0,5p/svar)	- huvudvärk(0,5p) - magsmärtor(0,5p) - förstoppning(0,5p) - diarré(0,5p) - gasbildning(0,5p)

(FASS 2022a)

8.

- Ingen speciell diet rekommenderas (0,5p) - Bör undvika mat och dryck som hon av erfarenhet vet ger symtom från magen, allmänna råd avseende måltidsordning, portionsstorlek och minskat fettintag (0,5p) - Undvika överdrivet mycket kaffe (0,5p) - Undvika stor konsumtion av alkohol (0,5p) - Undvika rökning (0,5p) - Undvika NSAID och acetylsalicylsyra (0,5p)	(Kumlien & Rystedt, 2022; Agréus, 2019)
--	---

9.

Breathing	- Kontrollerar saturation / syresättning (0,5p) - Räknar andningsfrekvens (0,5p) - Observerar andningsmönster (0,5p) - Kontrollerar liksidiga andetag (0,5p) - Lyssnar på lungorna/andningsljud (0,5p) - Kontrollerar doften på utandningsluften (0,5p)
Circulation	- Kontrollerar pulsfrekvens (0,5p) - Kontrollerar EKG (0,5p) - Kontrollerar om yttre blödning finns (0,5p) - Kontrollerar blodtryck (0,5p) - Känner pulskvalitet/rytm (0,5p) - Kontrollerar tecken på inre blödning (0,5p) - Kontrollerar kapillär återfyllnadstid (0,5p) - Kontrollerar hud, varm/kall/kontroll av hudfärg (0,5p) - Halsvenstas (0,5p)

(Stenlund, 2021; Kumlien & Rystedt, 2022)

10.

- Takykardi (0,5p) - Kallsvettig, blek hud (0,5p) - Oro, yrsel, svimningskänsla, lågt blodtryck(0,5p) Kalla händer/fötter, trådfin puls, ytlig andning. medvetslöshet, svårt törst - sena symtom 0p (Andersson, Rogmark & Regnér, 2021)
--

11.

S	- Beskrivning av situationen/problemet anledning till kontakt t.ex. akuta buksmärtor och kaffesumpsliknande kräkningar (0,5p)
B	- Kort rapport av relevant sjukdomshistoria, t.ex. snabbt insjuknande med smärta, eventuell allergi, använder Treo p g a ryggsmärtor(0,5p) - Kort rapport av aktuella problem och <u>behandlings</u> ex information om syrgas & infusion (0,5p)
A	- Beskriva vilka undersökningar som gjorts (0,5p) - Rapportera mätvärden vitalparametrar, status (0,5p) - Göra en rimlig tolkning/bedömning av situationen (0,5p)
R	- Bekräftelse på kommunikationen: Är vi överens? (0,5p) - Rekommendation om vilka åtgärder som ska vidtas, därför föreslår jag....handläggning av övervakning/överflyttning, utredning, behandling t.ex kontrollera hemoglobin, (0,5p) - Ge utrymme för mottagaren att ställa frågor, finns fler frågor (0,5p) - Tidsram (0,5p) (Haddleton 2020; Karlsson 2021)

12.

- Hb, S-Hb, F-Hb (0,5p) - Trombocyter (0,5p) - APTT, PK (0,5p) - Blodgruppering (0,5p) - BAS-test (0,5p) (Kumlien & Rystedt, 2022)

13.

Ange 2 åtgärder som <u>särskiljer genomförandet av provtagning av ett bas-test, jämfört med vanliga blodprover, enligt Socialstyrelsens föreskrifter om transfusion av blodkomponenter.</u>	- Provrören måste vara uppmärkta <u>innan</u> genomförandet (0,5p) - Provtagning för blodgruppering och förenlighetstest ska ske vid skilda tillfällen (0,5p) - Blodgruppering och förenlighetstest får tas samtidigt vid en akut situation (0,5p) - Remissen ska fyllas i innan provtagning (0,5p) - Signering av remiss ska göras efter provtagning (0,5p) - Endast utbildad personal får utföra provtagningen (0,5p) - Studenter kan utföra under handledning av läkare, sjuksköterska alt. biomedicinsk analytiker (0,5p)
Ange 4 kontroller <u>inför transfusionen enligt Socialstyrelsens föreskrifter om transfusion av blodkomponenter, som du gör, förutom kontroll av hemolys, koagel, missfärgning, grumlighet eller läckage på blodenheten.</u>	- Identitetskontroll av blodmottagare mot följesedel (0,5p) - Följesedelns uppgifter om tappningsnummer överensstämmer med blodenhetens etikettuppgifter (0,5p) - Blodenhetens uppgifter om blodkomponenten och dess särskilda egenskaper överensstämmer med ordinationen (0,5p) - Blodenhetens blodgrupp är förenlig med blodmottagaren (0,5p) - Förenlighetsprövningen är godkänd (0,5p) - Hållbarhetstiden för blodenheten inte har överskridits (0,5p) Bara ID-kontroll 0p (SOSFS 2009: 29; Skagerlind, 2021)

14.

- A RhD negativ, A- (0,5p) - O RhD negativ, 0 - (0,5p) Enbart A eller O = 0p (Skagerlind, 2021)

*15.

Hur många ml skall ges på ett dygn, enligt infusionshastigheten i FASS, baserat på Yrsas vikt? Svara i milliliter (ml).	Svar: 2240ml
Läkaren ordinerar dock en <u>högre hastighet</u> och vill att du ger infusionen till Yrsa med 60 ml/kg per dygn istället. Hur många ml/timme skall du ställa infusionspumpen på?	Svar 140 ml/h (FASS, 2022b)

Referenser

Agréus, L. (2019). *Outredd dyspepsi, okomplicerade duodenal- och ventrikelsår samt funktionell dyspepsi. Nationella riktlinjer*. Hämtad 14 januari 2022 från <https://svenskgastronterologi.se/wp-content/uploads/2019/07/2019-Outredd-dyspepsi-ulkus-samt-funktionell-dyspepsi.pdf>

Agréus, L. (2021). *Dyspepsi/Ulcus*. Internetmedicin. Hämtad 14 januari 2022 från <https://www.internetmedicin.se/behandlingsoversikter/gastroenterologi/ulkus-dyspepsi/>

Andersson, R., Rogmark, C., Regnér, S. (red.). (2021). *Kirurgiska sjukdomar*. Lund: Studentlitteratur AB

Bengtsson, K. (2020). *Gastroskopi. 1177 Vårdguiden*. Hämtad 14 januari 2022 från <https://www.1177.se/behandling--hjalpmedel/undersokningar-och-provtagning/titthalsundersokningar---skopier/gastroskopi/>

Boman, L., Wikström, C. (2019). *Medicinsk teknik – Teori, planering och genomförande*. Lund: Studentlitteratur AB

Fass (2022b). *Ringer-Acetabaxter Viaflo*. Hämtad 25 januari 2022 från <https://www.fass.se/LIF/product?userType=0&nplId=20040607004883>

Fass. (2022a). *Omeprazol ABECE*. Hämtad 14 januari 2022 från <https://www.fass.se/LIF/product?userType=0&nplId=20161213000042>

Haddleton, E. (2020). *Situation, Bakgrund, Aktuell bedömning, Rekommendation - SBAR. Vårdhandboken*. Hämtad 14 januari 2022 från <https://www.vardhandboken.se/arbetssatt-och-ansvar/samverkan-och-kommunikation/teamarbete-och-kommunikation/situation-bakgrund-aktuell-bedomning-rekommendation---sbar/>

Karlsson, L. (2021) *SBAR – Kommunera strukturerat i vården*. Sveriges kommuner och regioner Hämtad 14 februari 2022 från <https://skr.se/skr/halsasjukvard/patientsakerhet/sbarstruktureradkommunikation.748.html>

Kumlien, C., Rystedt, J. (red.). (2020). *Omvårdnad och Kirurgi*. Lund: Studentlitteratur AB

Kuusinen, M. (2021). *Blodprov – kapillär provtagning. Vårdhandboken*. Hämtad 14 januari 2022 från <https://www.vardhandboken.se/undersokning-och-provtagning/blodprov/blodprov-kapillar-provtagning/>

Lag (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. Regeringskansliets rättsdatabaser. Hämtad 12 januari 2022 från <https://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2002:297>

Skagerlind, L. (2021) *Transfusion av blodkomponenter. Vårdhandboken*. Hämtad 14 januari 2022 från <https://www.vardhandboken.se/ward-och-behandling/lakemedelsbehandling/transfusion-av-blodkomponenter/transfusion-och-kontroller/>

Socialstyrelsen. (2009). *Transfusion av blodkomponenter*, SOSFS 2009: 29. Hämtad 14 januari 2022 från <https://www.socialstyrelsen.se/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/200929-om-transfusion-av-blodkomponenter/>

Stenlund, D. (2021). *Bedömning enligt ABCDE. Vårdhandboken*. Hämtad 14 januari 2022 från <https://www.vardhandboken.se/ward-och-behandling/akut-bedomning-och-skattning/bedomning-enligt-abcde/>

Patientfall 2

1.

Vad står förkortningen KOL för?	- Kronisk Obstruktiv Lungsjukdom (0,5p)
Vilken är den dominerande riskfaktorn till KOL?	- Rökning (0,5p) (Tunsäter, 2021)

2.

- Andas med eller utan ansträngning, dyspne (0,5p) - Använder hjälpmuskulatur/kroppshållning (0,5p) - Andningsljud, t ex rossel (0,5p) - Andningsmönster (inkluderar djup, rytm, frekvens) (0,5p) - Andningsdjup (0,5p) - Andningsrytm (0,5p) - Andningsfrekvens (0,5p) - Samtalsdyspné (0,5p) - Saturation (0,5p) - Förekomst av sekret/slem (0,5p) (Edberg & Wijk, 2019)

3.

- Vänd ansiktet mot Yngve/ögonhöjd (0,5p) - Se till att Yngve har uppmärksammat att du börjar prata (0,5p) - Tala tydligt/långsamt med tydliga läpprörelser (0,5p) - Tala högt men undvik att skrika (0,5p) - Repetera eller försök att uttrycka på något annat sätt (0,5p) - Försäkra dig om att du har blivit förstådd/Ställ frågor så att du får veta om Yngve har uppfattat dig rätt/Undvik att ställa frågor som endast kräver ja- eller nej svar (0,5p) - Vid byte av samtalsämne, ge ledtrådar (0,5p) - Var uppmärksam på att Yngve kan behöva tid för bearbetning av det du sagt/avsätta tillräcklig tid (0,5p) - Tala på den sida där Yngve hör bäst (0,5p) - Att Yngve använder hörselhjälpmedel (0,5p) (Möller, 2020)

4.

- Att anpassa sin måltidsordning så att det t.ex. inte går för lång tid mellan måltiderna (0,5p) - Minska nattfastan (0,5p) - Äta energirik, proteinrik, näringstät kost (0,5p) - Undvika lättprodukter (0,5p) - Energiberika maten (t ex grädde, gräddglass osv) (0,5p) - Pröva näringsdrycker och andra kosttillskott (0,5p) - Äta mat som han tycker om (0,5p) - Mindre portioner men flera måltider/dag, 5-6 måltider per dag, inta mellanmål (0,5p) (Ekwall & Jansson, 2022; Rothenberg, 2021)
--

5.

Huvudsakliga effekten (0,5p)	Bronkdilaterande X	Bronkkonstriktion	Mukosreglerande
Vanliga biverkningar (0,5p)	Candidainfektioner i munhåla och svalg, katarakt, takykardi	Bradykardi, hypertoni, katarakt, trombocytopeni	Huvudvärk, yrsel, halsirritation, hosta, muntorrhet, illamående X (FASS, 2020a)

6.

- Inklämt ljumskbråck/ inklämt hernia inguinalis/inklämt inguinalbråck/inklämt bråck (1p) - Ileus (0,5p) (Enbart bråck ger 0p r/t det är redan konstaterat att han har det) (Järhult & Offenbartl, 2013, Rimbäck, 2020)
--

7.

Kontroll du utför:	Motivering till varför du gör kontrollen:
- Inspektion av buken (0,5p)	- Uppdriven, svullen buk (0,5p) - Tecken på uttorkning/blek/ödematös/cyanotisk (0,5p)
- Palpation av buken (0,5p)	- Mjuk, hård, defence, tryckrelaterad/bråck (0,5p) - Palpationsömheter (0,5p) - Lokalisera smärta/smärta (0,5p) - Tecken på inflammation, infektion (0,5p) - Släppömheter (0,5p)
- Auskultation buken (0,5p)	- Tarm ljud eller ej, tarmaktivitet (0,5p)
- Perkussion av buken (0,5p)	- Skilja mellan vätska och gas om buken är uppspänd (0,5p) (Kumlien & Rystedt, 2022)

8.

- Ber Yngve kissa precis innan han körs till operation (0,5p) - Märker och skickar med glasögon och hörapparat, tar bort ev. linser (0,5p) - Sätter PVK/Kontrollerar att PVK fungerar (0,5p) - Tar av ev. smycken och/eller piercing (0,5p) - Låser in värdesaker (0,5p) - Att sängen är märkt (0,5p) - Håravkortning (0,5p) - Kontroll av op. markering (0,5p) - Får ej stiga upp/ej gå på golvet (0,5p) - Fasta (0,5p) - Renbäddad säng (0,5p) - Kontroll av hudkostymen (0,5p) KAD ej relevant ger (0p) (Vogelsang & Åkesdotter Gustafsson, 2020)

9.

Kontroll du utför:	Motivering till varför du gör kontrollen:
- Kontroll av hud/operationssåret/förbandet (0,5p)	- Blödning/sårvätska (0,5p) - Svullnad (0,5p) - Rodnad (0,5p) (infektion ger 0p eftersom det inte kan visa sig så snabbt)
- Kontrollerar att Yngve har kissat/elimination (0,5p)	- att inte urinretention uppstår (0,5p)
- Kontroll av illamående (0,5p)	- fördröjer mobilisering (0,5p) - fördröjt intag av dryck och näring (0,5p) - för minskat obehag (0,5p) - (vanligt postoperativt ger 0p)
- Kontroll av bukstatus (0,5p)	- Operationskomplikationer (0,5p)
- Kontroll av medvetandegrad (0,5p)	- Läkemedelspåverkan av smärtstillande, anestesiläkemedel, t.ex. konfusion (0,5p) (Stubberud et al. (2020), Vogelsang & Åkesdotter Gustafsson, 2020)

*10.

Injektion morfin späds med NaCl till styrkan 1 mg/ml. Hur mycket NaCl behövs för att späda 1 ampull morfin 10 mg/ml till styrkan 1 mg/ml? Ange svaret i ml.	- 9 ml
Yngve är ordinerad injektion Morfin 3,5 mg intravenöst vid behov. Hur många ml av den spädda injektionsvätskan administrerar du?	- 3,5 ml

11.

- Sammanfattning av genomförd omvårdnad (0,5p) - Patientens förändring under vårdtiden (0,5p) - Vårdtid (0,5p) - Aktuell omvårdnadsstatus (0,5p) - Omvårdnadsdiagnos (0,5p) - Patientens vårdplan (0,5p) - Patientansvarig sjuksköterska (0,5p) - Patientansvarig läkare (0,5p) - Kommunikationsförmåga vid utskrivning (0,5p) - Behov av hjälpmedel efter utskrivningen (0,5p) - Patientens upplevelse av vårdtiden (0,5p) - Patientens samtycke till informationsöverföring (0,5p) Tidigare sjukdomar och läkemedelsrelaterade förslag tillhör medicinska journalen (0p) (Ehnfors, Ehrenberg & Thorell-Ekstrand, 2021; SOSFS 2005:27)

12. Ange 2 av sårläkningsprocessens tre faser. (0,5p/fas) (1p)

- Inflammationsfasen, rengöringsfasen (0,5p)
- Nybildningsfasen, granulationsfasen, proliferationsfasen (0,5p)
- Mognadsfasen, remodelleringsfasen (0,5p)

(Edberg & Wijk, 2019, Kumlien & Rystedt, 2022)

13.

- Dålig cirkulation/dålig syresättning/KOL (0,5p)
- Immobilisering (0,5p)
- Ödem (0,5p)
- Hematom (0,5p)
- Främmande kropp (t.ex. suturer) (0,5p)
- Smärta (0,5p)
- Sårinfektion/bristande hygien hos patienten/svårt att hålla rent (0,5p)
- Dåligt nutritionstillstånd (0,5p)
- Läkemedelsbehandling i form av Kortison/NSAID-preparat (0,5p)
- Åldersförändringar/hög ålder (0,5p)
- Sårets lokalisation (0,5p)

(Edberg & Wijk, 2019, Stubberud, Grønseth, & Almås 2020)

14.

- Tillämpa basala hygienrutiner (0,5p)
 - Alternativt:
 - Desinfektera händer (0,5p)
 - Ta på rena handskar (0,5p)
 - Ta på skyddskläder, t.ex. förkläde (0,5p)
- Avlägsna förbandsmaterialet (0,5p)
- Inspektera såret om suturtagning är lämplig utifrån utseendet (0,5p)
- Ta ställning till vilken suturteknik som använts (0,5p)
- Lägga ett pappersunderlägg i anslutning till suturtagningsområdet (0,5p)
- Byta handskar, desinfektera händer och underarmar på nytt efter uppdukning. (0,5p)
- Lägga om med lämpligt förband/förstärker med Steristrip (0,5p)
- Lägga om såret enligt ren rutin (0,5p)
- Kontrollera antal suturer i journalen/räkna suturer som tas bort (0,5p)
- Rengöra vid behov (före och/eller efter) av sårområdet (0,5p)
- Se till att belysningen är tillräcklig (0,5p)

(Åkesdotter Gustafsson & Sterner, 2020)

Referenser

Edberg, A-K. & Wijk, H. (red.). (2019). *Omvårdnadens grunder- Hälsa och ohälsa*. Lund: Studentlitteratur.

Ehnfors, M., Ehrenberg, A. & Thorell-Ekstrand, I. (2021). *Nya VIPS-boken. Välbefinnande, integritet, prevention, säkerhet*. Lund: Studentlitteratur.

Ekwall, A. & Jansson, A. (2022). *Omvårdnad och medicin*. Lund: Studentlitteratur.

FASS (2018a). *Atrovent*. Hämtad 25 februari 2022 från <https://www.fass.se/LIF/product?userType=0&nplId=19781215000037#side-effects>

FASS (2020b). *Morfin*. Hämtad 20220225 från <https://www.fass.se/LIF/product?nplId=19730831000051&userType=0#dosage>

Järhult, J. & Offenbartl, K. (2013). *Kirurgiboken*. Stockholm: Liber.

Kumlien, C. & Rystedt, J. (red.). (2022). *Omvårdnad & kirurgi*. Lund: Studentlitteratur.

Möller, C. (2020). *Hörselnedsättning och rehabilitering, Vårdhandboken*. Hämtad 25 februari 2022 från: <http://www.varldhandboken.se/Texter/Horselnedsattning-och-rehabilitering/Bemotande-vid-nedsatt-horsel/>

Rimbäck, G. (2020). *Ljumsnbråck, Internetmedicin*. Hämtad 25 februari 2022 från <https://www.internetmedicin.se/page.aspx?id=570>

Rothenberg, E. (2021). *Nutrition, Vårdhandboken*. Hämtad 25 februari 2022 från <http://www.varldhandboken.se/Texter/Nutrition/Behandlingvardplan/>

SOSFS 2005:27. *Samverkan vid in- och utskrivning av patienter i slutenvård*. Socialstyrelsens författningssamling. Hämtad 20220225 från <https://lagen.nu/sosfs/2005:27>

Stubberud, D-G., Grønseth, R. & Almås, H. (red.) (2020). *Klinisk omvårdnad 1*. Stockholm: Liber AB.

Tunsäter, A.(2021). *KOL, Kroniskt obstruktiv lungsjukdom, Internetmedicin*. Hämtad 25 februari 2022från <https://www.internetmedicin.se/page.aspx?id=231>

Vogelsang A-C. & Åkesdotter Gustafsson, B. (2020) *Operationssjukvård. Vårdhandboken*. Hämtad 25 februari 2022 från <http://www.varldhandboken.se/Texter/Operationsvard/Preoperativ-ward/>

Åkesdotter Gustafsson, B. & Sterner, E. (2020). *Suturer och suturtagning, Vårdhandboken*. Hämtad 25 februari 2022 från <http://www.varldhandboken.se/Texter/Suturer-och-suturtagning/Suturtagning-och-omlaggning/>